

TÜRKİYE - BELARUS HÜKÜMETLERARASI

KARMA EKONOMİK KOMİSYONLU ONUNCU DÖNEM TOPLANTISI

PROTOKOLÜ

Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Belarus Cumhuriyeti Hükümeti (bundan böyle " taraflar" olarak adlandırılacaktır) arasında 8 Eylül 1993 tarihinde imzalanan Ticaret ve Ekonomik İşbirliği Anlaşması'nın IX. Maddesi uyarınca kurulan Türkiye-Belarus Hükümetlerarası Karma Ekonomik Komisyonu (bundan böyle "Komisyon" olarak adlandırılacaktır) Onuncu Dönem Toplantısı 11-12 Nisan 2019 tarihlerinde Ankara'da gerçekleştirilmiştir.

Türk Heyetine Tarım ve Orman Bakanı Sayın Dr. Bekir PAKDEMİRLİ, Belarus Heyetine ise Başbakan Yardımcısı Sayın İgor LYAŞENKO başkanlık etmişlerdir.

Her iki ülke heyet listeleri Ek: I ve Ek: II'de yer almaktadır.

Komisyon Toplantısı, Tarafların ticari ve ekonomik iş birliğini daha da geliştirme yönündeki isteğini yansıtan karşılıklı anlayış ve dostluk ortamında gerçekleştirilmiştir.

Komisyon görüşmeleri sonucunda üzerinde mutabık kalınan hususlar aşağıda yer almaktadır.

1. İkili üst ve yüksek düzeyli ziyaretler

1.1. Taraflar, üst düzey temasların Türk-Belarus ilişkilerinin bütününe olumlu katkı sağlayan pozitif etkisini memnuniyetle karşılamışlardır.

1.2. Taraflar, bu kapsamda Belarus Cumhuriyeti Cumhurbaşkanı Sayın Aleksandr Lukaşenko'nun 16 Nisan 2019 tarihinde Türkiye Cumhuriyeti'ne gerçekleştireceği resmi ziyaretin önemini altın çizmişlerdir.

1.3. Taraflar, 2017 ve 2018 yıllarında karşılıklı olarak gerçekleştirilen üst düzey Hükümetlerarası ve Parlamentolararası ziyaretlere ilişkin memnuniyetlerini dile getirmişlerdir.

1.4. Taraflar, üst ve yüksek düzeyli görüşmelerde alınan kararların yerine getirilmesi için sistematik ve devamlı çalışmanın önemini vurgulamışlardır.

2. Yasal Çerçeve

2.1. Taraflar, KFK 9. dönem toplantısından bu yana aşağıda belirtilen ikili anlaşma ve diğer belgeleri imzalanmış olmasından duydukları memnuniyeti ifade etmişlerdir:

- "Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ve Belarus Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Kombine Taahhütlü İşbirliği Anlaşması", Minsk-14 Şubat 2018,
- "Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Belarus Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Spor Alanında İşbirliği Anlaşması", Minsk-14 Şubat 2018,

- “Türkiye Cumhuriyeti ve Belarus Cumhuriyeti Arasında Yatırımların Karşılıklı Teşviki ve Korunmasına İlişkin Anlaşma”, Minsk-14 Şubat 2018,
- “THY ile Belavia Arasında Kod Paylaşımı Anlaşması”, 1 Mayıs 2018,
- “Gaziantep ile Minsk Şehirleri Arasında Kardeş Şehir Anlaşması”, Gaziantep-20 Eylül 2018,
- “Türkiye Cumhuriyeti Tarım ve Orman Bakanlığı ile Belarus Cumhuriyeti Doğal Kaynaklar ve Çevre Koruma Başkanlığı Arasında Meteoroloji Alanında İşbirliğine Dair Niyet Beyanı”, Minsk-27 Temmuz 2017,
- Türkiye Cumhuriyeti Tarım ve Orman Bakanlığı ile Belarus Cumhuriyeti Doğal Kaynaklar ve Çevre Koruma Bakanlığı Arasında "Ormancılık Alanında İşbirliğine Dair Niyet Beyanı”, Minsk-27 Temmuz 2017,
- “DEİK ile Belarus Cumhuriyeti Ulusal Pazarlama ve Fiyat Araştırmaları Merkezi Arasında İşbirliği Mutabakat Zaptı” Minsk-27 Temmuz 2017,
- “Türkiye Cumhuriyeti Tarım ve Orman Bakanlığı ile Belarus Cumhuriyeti Doğal Kaynaklar ve Çevre Koruma Bakanlığı arasında Su Alanında İş Birliğine İlişkin Niyet Beyanı”, Minsk-28 Temmuz 2017,
- “Türk Patent ve Marka Kurumu (TÜRKPATENT) ile Belarus Cumhuriyeti Ulusal Fikri Mülkiyet Merkezi (NCIP) Arasında Mutabakat Zaptı”, Minsk-15 Aralık 2017,
- “Türkiye ve Belarus Millî Kütüphaneleri Arasında Mutabakat Zaptı”, Minsk-14 Şubat 2018,
- “Türkiye Bilimsel ve Teknolojik Araştırma Kurumu (TUBİTAK) ile Belarus Yenilikçilik Vakfı Arasında İşbirliği Mutabakat Zaptı”, Minsk-14 Şubat 2018,
- “Türkiye Bilimsel ve Teknolojik Araştırma Kurumu (TUBİTAK) ile Belarus Temel Bilimler Araştırmaları Vakfı Arasında İşbirliği Mutabakat Zaptı”, 22 Aralık 2017.

Taraflar, söz konusu anlaşma ve belgelerin iki ülke arasındaki iş birliğini güçlendirdiğini ve karşılıklı ticaret ve yatırım faaliyetleri için elverişli bir ortam oluşturduğunu not etmişlerdir.

2.2. Belarus tarafı, 11 Kasım 2016 tarihinde imzalanmış olan “Nükleer Enerjinin Barışçıl Amaçlı Kullanımı için Hükümetlerarası İşbirliği Anlaşması ve 14 Şubat 2018 tarihinde imzalanmış olan “Yatırımların Karşılıklı Teşviki ve Korunması Anlaşması”nın yürürlüğe girmesi için iç onay prosedürlerinin tamamlanmış olduğunu bildirmiştir.

Belarus tarafı, söz konusu anlaşmaların yürürlüğe girmesi için iç onay prosedürlerinin Türk tarafınca da en kısa sürede tamamlanmasını temenni ettiğini belirtmiştir.

2.3. Taraflar, Belarus Cumhuriyeti Cumhurbaşkanı Sayın Aleksandr Lukaşenko'nun 16 Nisan 2019 tarihinde Türkiye Cumhuriyeti'ne gerçekleştireceği resmi ziyaret vesilesiyle, aşağıdaki ikili belgelerin imzalanmasının planlandığını memnuniyetle dile getirmişlerdir:

- Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Belarus Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Eğitim Alanında İşbirliği Anlaşması,
- Türkiye Cumhuriyeti Adalet Bakanlığı ile Belarus Cumhuriyeti Adalet Bakanlığı Arasında İşbirliği Memorandumu,

- Türkiye Cumhuriyeti Savunma Sanayii Başkanlığı ile Belarus Cumhuriyeti Askeri Sanayi Devlet Otoritesi Arasında Savunma Sanayii Alanında İşbirliğine Dair Mutabakat Zaptı,
- Türkiye Cumhuriyeti Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı ile Belarus Cumhuriyeti Ulusal Bilimler Akademisi Arasında Antarktika'da Bilimsel ve Teknik İşbirliği Anlaşması,
- Türkiye Bilimsel ve Teknolojik Araştırma Kurumu (TUBİTAK) ile Belarus Ulusal Bilimler Akademisi Arasında 2019-2020 Yol Haritası.

2.4 Komisyon, taslakları üzerinde çalışmaların başlatıldığı aşağıdaki ikili belgelerin imzaya hazır hale getirilmesi için yakın zamanda müzakerelerin sonuçlandırılmasını tavsiye etmiştir;

- Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ve Belarus Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Nükleer Kaza Erken Bildirim ve Nükleer Tesisler Hakkında Bilgi Değişimi Anlaşması,
- Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ve Belarus Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Kültür Merkezlerinin Kuruluşu, İşleyişi ve Faaliyetleri Hakkında Anlaşma,
- Türkiye Cumhuriyeti Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu ile Belarus Cumhuriyeti Milli Bankası Arasında Bankacılık Alanında Denetim Konularında Karşılıklı Anlayış Mutabakat Zaptı,
- Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası ile Belarus Cumhuriyeti Ulusal Bankası Arasında Türk Lirası ve Belarus Rublesi İkili Para Takası (SWAP) Anlaşması,
- Türkiye Cumhuriyeti Ziraat Bankası ile Belarus Kalkınma Bankası Arasında İhracatın Finansmanı Alanında İşbirliği İçin Kredi Anlaşması,
- Türkiye Cumhuriyeti Anadolu Medeniyetleri Müzesi ile Belarus Ulusal Tarih Müzesi Arasında İşbirliğine İlişkin Mutabakat Zaptı,
- Edirne ve Grodno Şehirleri Arasında Kardeş Şehir Anlaşması.

2.5. Taraflar daha önce imzalanmış ve imzalanacak olan kardeş şehir ve iller arası anlaşmalar yoluyla Türk-Belarus bölgesel işbirliğinin geliştirilmesinin önemini vurgulamışlardır.

3. Ticaret ve Yatırım Alanlarında İşbirliği

3.1. Taraflar, karşılıklı ticaret ve yatırım ilişkilerinin iki ülke menfaatleri doğrultusunda geliştirilmesi yönündeki kararlılıklarını belirtmişlerdir.

Taraflar bu çerçevede; ikili ticaret ilişkilerinin çeşitlendirilmesi ve artırılması amacıyla aşağıdaki alanları öncelikli olarak tespit etmişlerdir:

- Petrokimya ve kimya sanayii;
- İlaç ve tıbbi cihazlar;
- Tarım ürünleri;
- Kozmetik sanayii
- İnşaat ve yapı malzemeleri;
- Deri sanayii;
- Kâğıt sanayii;
- Hazır giyim ve tekstil sanayii;

- Otomotiv, tarım ve iş makineleri ile bunların aksam ve parçaları;
- Makine imalat sanayii;
- Ormancılık, ağaç işleme ve mobilya sanayii.

Taraflar ayrıca, her iki ülkede düzenlenen fuar ve sergilere firmaların katılımının teşvik edilmesi, ticaret heyetlerinin sayısının artırılması ve iki ülkenin ticaret potansiyeline ilişkin bilgi paylaşımının sağlanması hususlarında mutabık kalmışlardır.

3.2. Taraflar, ikili ticaret hacminin dengeli bir şekilde artırılmasına yönelik bir çalışma yapılması hususundaki niyetlerini beyan etmiştir.

Taraflar bu çerçevede, iki ülke ticaretinde potansiyel teşkil eden ürün gruplarını, bu ürünlerin ticaretinin önündeki tarife ve tarife dışı engelleri tespit edecek ve karşılıklı ticaretin kolaylaştırılması ve artırılmasına yönelik önerileri Hükümet yetkililerine sunmak üzere hazırlayacak olan ticaret çalışma grubunun en kısa sürede kurulması hususunda anlaşmışlardır.

3.3. Taraflar, ikili ticari ve yatırım ilişkilerinin artırılması için özel sektör temsilcileri arasındaki işbirliğinin daha etkin hale getirilmesinin önemini vurgulamışlardır. Bu amaçla, Taraflar: Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği (TOBB), Türkiye Dış Ekonomik İlişkiler Kurulu (DEİK) ve Belarus Sanayi ve Ticaret Odası (BelTPP) arasındaki etkin işbirliğini geliştirmeye devam etmeye karar vermişlerdir.

Taraflar, Belarus Cumhuriyeti Cumhurbaşkanı Sayın Aleksandr Lukaşenko'nun Türkiye ziyareti marjında, Dış Ekonomik İlişkiler Kurulu (DEİK) ve Belarus Cumhuriyeti Ticaret ve Sanayi Odası (BelTPP) tarafından, Türkiye-Belarus İş Forumu'nun 16 Nisan 2019 tarihinde Ankara'da düzenlenecek olmasını memnuniyetle karşılamışlardır.

Taraflar, Türkiye-Belarus Yatırım Forumu'nun ikincisinin 2020 yılının ilk yarısında, DEİK ve Belarus Ulusal Yatırımlar ve Özelleştirme Ajansı işbirliğinde Minsk'te gerçekleştirilmesi imkânlarının değerlendirilmesi hususunda anlaşmışlardır.

3.4. Taraflar karşılıklı yatırımların, iki ülke arasında sürdürülebilir bir ekonomik işbirliği kurulması açısından büyük önem taşıdığına vurgulayarak, iş çevrelerinin yatırım girişimleri için güvenli ve şeffaf bir iş ortamı sağlanmasını, başarılı işbirliği modellerinin oluşturulmasına katkı sağlayacağını ifade etmişlerdir.

Taraflar, Belarus Cumhuriyeti Millî Yatırım Ajansı ile Türkiye Cumhuriyeti Cumhurbaşkanlığı Yatırım Ofisi arasında yatırım projeleri hakkında bilgi değişimi konusunda işbirliğini geliştirmeye karar vermişlerdir.

3.5. Taraflar, 11.11.2016 tarihinde imzalanan Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Belarus Cumhuriyeti Hükümeti arasında Karşılıklı Ticareti Teşvik Sistemi Anlaşması'nın uygulanmaya geçmesini teminen, 2018 yılı Aralık ayında iki ülke gümrük uzmanlarının Minsk'te gerçekleştirdiği görüşmeler sonrasında kararlaştırılan hususlar çerçevesinde gerekli teknik çalışmaların en kısa sürede tamamlanması hususunda mutabık kalmıştır.

4. Finans Alanında İşbirliği

4.1. Taraflar, ihraççı ve yatırımcı bazında farkındalık yaratılması ve Borsa İstanbul ile Belarus Döviz ve Menkul Kıymetler Borsası arasında bilgi ve tecrübe paylaşımının artırılması konusunda mutabık kalmışlardır.

Türk Tarafı bu çerçevede, Borsa İstanbul'un, Belarus Döviz ve Menkul Kıymetler Borsası'na; iş modelleri, strateji, finans ve teknoloji alanlarında danışmanlık hizmeti vermeye hazır olduğunu belirtmiştir.

4.2. Taraflar, ödemelerin yerel para birimleri ile gerçekleştirilmesi hususunda iki ülke yasal mevzuatı seviyesinde engel bulunmadığını vurgulayarak, iki ülke bankalarına ödemelerde yerel para birimlerinin aktif olarak kullanılması önerisinde bulunmayı kararlaştırmışlardır.

Taraflar bu doğrultuda, Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası ve Belarus Cumhuriyeti Ulusal Bankası arasında imzalanması planlanan SWAP Anlaşması müzakerelerine olan desteklerini yineleyerek, söz konusu bankalara yerel paralarla ticarete ilişkin olası diğer mekanizmaları da araştırma konusunda tavsiyede bulunmayı kararlaştırmışlardır.

4.3. Taraflar, ikili projelerin finanse edilmesine ve dış ticaret işlemlerinde ödemelerin yerel paralarla yapılmasına katkı sağlamak üzere Belarus Cumhuriyeti'nde Türk sermayeli bir bankanın kurulmasına ilişkin ortak çalışmaya hazır olduklarını belirtmiştir.

4.4. Taraflar, Türk Eximbank ile Belarusbank ve Belinvestbank arasındaki mevcut kredi ilişkilerinden duydukları memnuniyeti ifade etmiş, ayrıca bu alandaki işbirliğinin devam ettirilmesi konusunda niyetlerini belirtmişlerdir.

Türk tarafı, Belarus devlet garantisi altında veya Türk Eximbank tarafından Belarus bankalarına tahsis edilecek limit kapsamında; Türk firmalarınca Türkiye'den Belarus'a ihraç edilecek mal ve hizmetlerin finansmanının işlem bazında değerlendirilip desteklenebileceğini belirtmiştir.

Belarus tarafı, "Belarusbank"ın, Belarus-Türk iş dünyası için finans uzmanı ve danışman desteği sağlamaya hazır olduğu konusunda bilgi vermiştir.

5. Sanayi, Bilim ve Teknoloji Alanında İşbirliği

5.1. Taraflar, Türkiye-Belarus Ortak Sanayi ve Teknoloji Çalışma Grubu 3. Dönem Toplantısı'nın 12-13 Aralık 2017 tarihleri arasında Minsk'te gerçekleştirilmesinden duyulan memnuniyeti ifade etmişlerdir.

Taraflar, söz konusu Ortak Çalışma Grubunun 4. Dönem Toplantısı'nın 2019 yılının ikinci yarısında Türkiye'de düzenlenmesi konusunda mutabakat sağlamışlardır.

5.2. Taraflar, 5 Kasım 2018 tarihinde Ankara'da Türkiye-Belarus Ortak Bilim ve Teknoloji Komitesi 1. Dönem Protokolü'nün ve 2019-2020 dönemi için Bilimsel, Teknik ve Yenilikçi İşbirliği Yürütme Programının imzalanmış olmasından duyulan memnuniyeti ifade etmişlerdir.

5.3. Taraflar, karşılıklı sanayi projelerinin uygulanmasına yönelik devam eden çalışmalarını memnuniyetle karşılamışlardır.

5.4. Belarus tarafı, Kırıkkale Sanayi Bölgesinde traktör montaj fabrikası projesi ve biçerdöver, kar küreme ve iş makineleri satışı ve montajı konusunda Belarus ve Türk şirketlerinin işbirliği hakkında bilgi vermiştir.

Belarus tarafı bu çerçevede, biçerdöver ve madencilikte kullanılan iş makinelerinin ortak satışını gerçekleştirecek Türk şirketlerinin bulunulması hususunda destek talep etmiştir.

Belarus Tarafı, çeşitli finansman modelleri kullanılarak, Belkommunmash Holding A.Ş. tarafından üretilen; elektrikli otobüsler, trolleybüs ve tramvayların satış imkânlarının değerlendirilmesini teklif etmiştir.

Türk tarafı, yukarıda bahsedilen tekliflerin gerçekleştirilebilmesi için Türkiye'deki fuar, sergi vb. etkinliklere Belarus firmalarının katılımını tavsiye etmiştir.

5.5. Belarus tarafı, Belarus'ta üretilen ürünlerin Avrasya Ekonomik Birliği pazarına gümrük vergisinden muaf girdiğine dikkat çekerek, Türk iş insanlarını otomotiv yan sanayii sektöründe yatırım yapmaya davet etmiştir.

5.6. Taraflar, Belarus Ulusal Bilim Akademisi ile Türkiye Bilimsel ve Teknolojik Araştırma Kurumu (TÜBİTAK) arasında Bilimsel ve Teknik İşbirliği Ortak Komite Toplantılarının beşincisinin 15 Şubat 2018 tarihinde Minsk'te, altıncısının 26 Mart 2019 tarihinde Minsk'te, Belarus-Türk Bilim Çalıştayı'nın birincisinin 17 Aralık 2018 tarihinde Gebze'de ve ikincisinin 25 Mart 2019 tarihinde Minsk'te başarı ile gerçekleştirildiğini not etmişlerdir.

Taraflar, Komite faaliyetleri çerçevesinde optoelektronik, fizik ve bilişim alanında ortak bilimsel ve teknik projelerin uygulanmasının devam ettirilmesini memnuniyetle karşılamışlardır.

5.7. Taraflar, TÜBİTAK ile Belarus Cumhuriyet Temel Araştırmalar Kurumu arasında devam eden işbirliği çerçevesinde 2018 yılı sonunda başvuru süreci tamamlanan akademik çağrı dolayısıyla memnuniyetlerini belirtmişlerdir.

5.8. Taraflar, Belarus İnovasyon Fonu (BIF) ile TÜBİTAK arasında ortak sanayi/inovasyon çağrısının 2019 yılında açılmış olmasından dolayı memnuniyetlerini belirtmişlerdir.

5.9. Taraflar, Küçük ve Orta Ölçekli İşletmeleri Geliştirme ve Destekleme İdaresi Başkanlığı (KOSGEB) ve Belarus Cumhuriyeti Ekonomi Bakanlığı Girişimcilik Departmanı tarafından Türkiye - Belarus KOBİ Çalışma Grubu 3. Toplantısının 15-16 Nisan 2019 tarihlerinde Ankara'da gerçekleştirilecek olmasından ve iki kurum arasında imzalanan Eylem Planından duydukları memnuniyeti dile getirmişlerdir.

5.10. Taraflar, Belarus Dışişleri Bakanlığına bağlı Ulusal Pazarlama ve Fiyat Araştırmaları Merkezi ile KOSGEB arasında bir Mutabakat Zaptı imzalanması imkânını araştırmaya hazır olduklarını bildirmişlerdir.

5.11. Belarus Tarafı, sanayi, ticari, ekonomik, yatırım ve teknolojik işbirliğinin geliştirilmesi amacıyla 10-11 Ekim 2019 tarihinde Mogilov Serbest Ekonomik Bölgesi'nde (SEB) düzenlenecek "Metal İşleme ve Makine Sanayii" konulu uluslararası konferans hakkında Türk tarafına bilgi vermiştir ve söz konusu etkinliğe Türk tarafından katılım sağlanmasını talep etmiştir.

Türk Tarafı, bahsekonu etkinliğe KOSGEB tarafından katılım sağlanacağını belirtmiştir.

5.12. Taraflar, Belarus Serbest Ekonomik Bölgeler (SEB) ve Türkiye Cumhuriyeti Organize Sanayi Bölgeleri (OSB) arasındaki işbirliğinin bundan sonra da teşvik edilmesi hususunda mutabık kalmışlardır.

Belarus tarafı bu amaçla, B2B'ler düzenlenmesi ve ortak projelerin geliştirilmesi için Türkiye Organize Sanayi Bölgelerinden, Belarus Serbest Ekonomik Bölgelerine heyet ziyareti düzenlenmesini teklif etmiştir.

5.13. Belarus tarafı, Grodnoinvest Serbest Ekonomik Bölgesinin 2019 yılı ikinci yarısında Belarus-Türk iş forumu düzenlemek istediğini bildirmiş ve söz konusu etkinliğe Türk tarafından katılım sağlanmasını talep etmiştir.

5.14. Taraflar, standardizasyon, uygunluk değerlendirilmesi, akreditasyon, test ve kalibrasyon alanlarında mevcut işbirliğinden duydukları memnuniyeti ifade etmişlerdir.

Taraflar, 2009 yılında imzalanan Teknik İşbirliği Mutabakat Zaptı çerçevesinde Türk Standartları Enstitüsü (TSE) ile Belarus Cumhuriyeti Devlet Standardizasyon Komitesi (GOSS'TANDART) arasında tesis edilen işbirliğinin önemini kaydetmişler ve Mutabakat Zaptının uygulanmasına ilişkin 2018-2020 dönemini kapsayan Eylem Planının imzalanmasından duydukları memnuniyeti ifade etmişlerdir.

6. Ulaştırma, Lojistik ve Telekomünikasyon Alanında İşbirliği

6.1. Taraflar, ulaştırma ve lojistik alanında ikili işbirliğinin gelişmesinden duydukları memnuniyeti dile getirmiş ve iki ülke arasında taşımacılık hacminin arttığını vurgulamışlardır.

6.2. Taraflar, 11-12 Eylül 2018 tarihinde Minsk'te Belarus -Türk Kara Ulaştırması Karma Komisyon Toplantısı'nın gerçekleştirilmesinden duydukları memnuniyeti belirtmişlerdir.

Taraflar, Belarus ve Türkiye arasında mevcut ilişkileri geliştirme ve güçlendirmeye yönelik yapıcı sonuçlara ulaşmak için gerekli çabayı gösterecekleri konusunda karşılıklı niyetlerini beyan etmişlerdir.

Taraflar, Belarus-Türk KUKK bir sonraki toplantısının 2019 yılı içerisinde Ankara'da gerçekleştirilmesine karar vermişlerdir. Toplantının kesin tarihleri diplomatik kanallarla belirlenecektir.

6.3. Taraflar, Türkiye Cumhuriyeti ile Belarus Cumhuriyeti arasında nehir ve deniz yoluyla doğrudan yük taşımacılığının geliştirilmesi yönündeki yüksek potansiyeli vurgulamışlardır.

Belarus tarafı, mevcut sorunlar ve gerekli altyapının oluşturulması için alınan tedbirler hakkında bilgi vermiş ve bu konuda Türk iş çevrelerinin uygulamada etkin katılımını memnuniyetle not etmiştir.

Belarus tarafı, gemi taşımacılığı ve bu alandaki yatırım projelerinin gerçekleştirilmesini düzenleyen ulusal mevzuatı hakkında bilgi vermiştir.

Taraflar, gerek duyulması halinde nehir ve deniz taşımacılığına ilişkin işbirliği konularında teknik düzeyde ikili işişarelerin yapılması hususunda anlaşmışlardır.

6.4. Taraflar Belarus ve Türkiye arasında yük taşımacılığını iyileştirmeye yönelik diğer projelerin gerçekleştirilmesini desteklemeye karar vermişlerdir.

Taraflar bu çerçevede, "Viking" kombine taşımacılık treni vasıtasıyla taşımacılık coğrafyasının genişletilerek İskandinavya'dan Belarus üzerinden Türkiye'ye yük taşıma imkânının sağlandığını belirtmişlerdir.

Türk tarafı, "Kuzey-Güney" uluslararası ulaşım koridorunun geliştirilmesi ve "Viking" güzergâhının Türkiye'ye kadar uzatılması amacıyla, "Viking Kombine Taşımacılık Treniyle Yük Taşımacılığı Anlaşması"na taraf olmaya hazır olduğunu belirtmiştir.

Taraflar, Baltık Denizi-Karadeniz güzergâhı üzerinden farklı taşıma modları ile yük taşımacılığının geliştirilmesi konusunda yakın işbirliği yapmayı kararlaştırmışlardır.

Taraflar, Belarus Cumhuriyeti Hükümeti ile Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti arasında 14.02.2018 tarihinde imzalanan "Uluslararası Kombine Yük Taşımacılığı" Anlaşmasının uygulanmasını ve işbirliği konularını gözden geçirmişlerdir.

Taraflar, bu işbirliğinin daha da geliştirilmesi amacıyla anılan anlaşmanın 9'uncu maddesine istinaden, ilgili kuruluşların temsilcilerinin de katılımıyla Türkiye Cumhuriyeti ile Belarus Cumhuriyeti ulaştırma kurumları arasında kombine taşımacılık konularında bir karma komisyon kurulmasına karar vermişlerdir.

6.5. Taraflar, hava taşımacılığı alanında ikili işbirliğinin daha da geliştirilmesi hususunda mutabık kalmışlar ve Minsk-İstanbul hattının ortak olarak işletilmesi (kod paylaşımı) hakkında ikili Anlaşmanın 2018 yılı Mayıs ayında imzalanmasından ve 2019 yılı Mayıs ayından itibaren iki ülke arasındaki uçuş sayısının haftada 12 müşterek uçuşa çıkarılmasına ilişkin iki ülke ulusal havayolu şirketleri ve sivil havacılık idareleri arasında varılan mutabakattan duydukları memnuniyeti belirtmişlerdir.

Taraflar, iki ülke başkentleri arası da dâhil üzere uçuş noktalarının ve uçuş sayılarının daha da artırılmasına ilgi duyduklarını belirtmişlerdir.

Taraflar, teknik işbirliği ile havacılık uzmanlarının meslek içi eğitim ve mesleki yeterlilik konularında tecrübe paylaşımı ve işbirliği yapılması hususlarında anlaşmışlardır.

Taraflar, ikili işbirliğinin geliştirilmesine yönelik yukarıda zikredilen konularda daha detaylı çalışmak üzere 2019 yılında iki ülke sivil havacılık idareleri arasında görüşme gerçekleştirmeyi kararlaştırmışlardır.

6.6. Taraflar, Türk şirketlerinin Belarus Cumhuriyeti'nde telekomünikasyon alanında gerçekleştirdikleri yatırımlardan duydukları memnuniyeti dile getirmişlerdir.

7. Tarım Alanında İşbirliği

7.1. Taraflar, Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Belarus Cumhuriyeti Hükümeti arasında 11 Kasım 2016 tarihinde imzalanan Tarım Alanında İşbirliği Konulu Mutabakat Zaptı'nın etkin bir şekilde uygulanması ve söz konusu metin kapsamında kurulmuş olan Tarım Yürütme Komitesi'ne işlerlik kazandırıp, ilk toplantının biran önce gerçekleştirilmesi hususunda mutabık kalmışlardır.

7.2. Taraflar, tarım alanında ilişkilerin gelişmesinden ve 28 Ocak-1 Şubat 2019 tarihinde Türkiye Cumhuriyeti Tarım ve Orman Bakanlığı uzman heyetinin Belarus'a bir ziyaret gerçekleştirmesinden duydukları memnuniyeti belirtmişlerdir.

7.3. Belarus Tarafı, ikili işbirliği konularının görüşülmesi için Türkiye Cumhuriyeti Tarım ve Orman Bakanı'na Belarus'a ziyareti ile ilgili olarak daha önce sunulan resmi daveti yinelenmiştir.

Taraflar bu ziyaret sırasında diğer konuların yanı sıra; ürün sevkiyatı, hayvancılık, tohumculuk ve biki koruma, bilimsel yatırım ve ikili işbirliğinin gelişmesi konularını görüşeceklerdir.

Taraflar, ziyaretin kesin tarihini diplomatik kanallarla kararlaştıracaktırlar.

Belarus tarafı, söz konusu ziyaretin 4-7 Haziran 2019 tarihlerinde Minsk'te düzenlenecek olan "Belagro 2019" Uluslararası Tarım Fuarı ile eşanlı olarak gerçekleştirilmesini önermiştir.

7.4. Taraflar, iki ülke arasındaki tarımsal ürün ticaretinin artırılması ve çeşitlendirilmesi, aynı zamanda yatırım alanında işbirliğinin geliştirilmesi konusunda görüş birliğine varmışlardır.

7.5. Belarus tarafı Türkiye'ye sığır eti ihraç etmeye ilgi duyduğunu ifade etmiştir.

Türk tarafı, Belarus Cumhuriyeti Veterinerlik İdaresine gerekli dokümanları ilettiğini belirtmiştir.

Taraflar, konuya ilişkin çalışmalara devam edecekleri hususunda anlaşmışlardır.

7.6. Taraflar her iki ülkenin ilgili bilimsel kurumlarının da katılımıyla aşağıdaki alanlarda işbirliğinin geliştirilmesi hususunda mutabık kalmışlardır;

- Süt ürünleri ile ilgili AR-GE çalışmaları ve ürün geliştirme çalışmaları yapılması,
- Biyolojik tabanlı, mikrobiyal gübreler, biyo-pestisitler, probiyotikler, biyodezenfektanlar gibi ürünlerin geliştirilmesi, üretilmesi ve pazarlanması konusunda AR-GE çalışmaları yapılması,

- Belarus Cumhuriyeti Bilimler Akademisine ve Türkiye Cumhuriyeti Tarım ve Orman Bakanlığı Tarımsal Araştırmalar ve Politikalar Genel Müdürlüğü (TAGEM)'ne bağlı araştırma merkezleri ve enstitüleri arasında gıda, ekonomi, bitki sağlığı, tarımsal mekanizasyon, toprak işleme ve ıslah çalışma alanlarında ortak Ar-Ge çalışmalarının yürütülmesi,
- Tohum seleksiyonu ve ürünlerin korunmasında kullanılan kimyasalların analiz edilmesi ve geliştirilmesi,
- İki ülke bilimsel araştırma enstitüleri ve merkezleri arasında eğitim amaçlı teknik uzman değişimi,

8. Ormancılık, Su ve Meteoroloji Alanında İşbirliği

8.1. Taraflar, ormancılık, su kaynakları ve meteoroloji alanlarında işbirliğini geliştirme yönünde karar almışlardır.

8.2. Taraflar, Belarus Cumhuriyeti ile Türkiye Cumhuriyeti meteoroloji kurumları arasındaki mevcut işbirliğinden memnuniyet duyduklarını belirtmişler ve 27 Temmuz 2017 tarihinde imzalanan "Belarus Cumhuriyeti Doğal Kaynaklar ve Çevre Koruma Bakanlığı ile Türkiye Cumhuriyeti Tarım ve Orman Bakanlığı Arasında Meteoroloji Alanında İşbirliğine Dair Niyet Beyanı"nın uygulanmasına ilişkin Eylem Planı üzerinde mutabık kalmışlardır.

8.3. Taraflar, Türkiye Cumhuriyeti Tarım ve Orman Bakanlığınca Türkiye'de toplam 10.100.000 adet fidanın dikildiği, "Türkiye-Belarus Dostluk Ormanı" ve "Her Belaruslu İçin Bir Fidan Dikimi" projelerinden duydukları memnuniyeti dile getirmişlerdir.

Taraflar, bu girişimin iki ülke halklarının yakınlaşmasına katkı sağladığını ifade etmişlerdir.

8.4. Taraflar, su kaynaklarının geliştirilmesi ve yönetimi konularında bilgi ve tecrübe paylaşımını gerçekleştirilmesi konusunda mutabık kalmışlardır.

9. Turizm Alanında İşbirliği

9.1. Taraflar, birbirlerinin turizm ürünlerinin karşılıklı tanıtımının devam ettirilmesi hususunda anlaşmışlardır.

9.2. Taraflar, tanıtım turları, seminerler, tanıtımlar, yuvarlak masa toplantıları ve diğer etkinlikler yoluyla karşılıklı turist akışının artırılmasının ve iki ülke tur operatörleri ve seyahat acenteleri arasındaki işbirliğinin geliştirilmesinin devam ettirilmesi konularında anlaşmaya varmışlardır.

9.3. Taraflar, kendi ülkelerinde düzenlenen uluslararası turizm fuarlarına karşılıklı katılımın desteklenmesini kararlaştırmışlardır.

9.4. Taraflar, 2017 yılı Aralık ayında Minsk'te gerçekleştirilen Türk-Belarus 5'inci Turizm Karma Komisyonu Toplantısı sonucunda "Belarus Spor ve Turizm Bakanlığı ile Türkiye Cumhuriyeti Kültür ve Turizm Bakanlığı Arasında 2018-2019 Yılları Turizm İşbirliği Programı"nın imzalanmış olmasını olumlu değerlendirmişlerdir.

9.5. Taraflar, Türk - Belarus Karına Turizm Komisyonu 6'ncı Toplantısının 2019 yılı Nisan ayında Ankara'da gerçekleştirilmesi hususunda varılan mutabakatı memnuniyetle not etmişlerdir.

10. Spor Alanında İşbirliği

10.1. Taraflar, 2018 yılı Şubat ayında Minsk'te Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Belarus Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Spor Alanında İşbirliği Anlaşması imzalanmasını memnuniyetle not etmişler ve anılan anlaşmanın iki ülke ilgili devlet kurumları arasında spor alanındaki işbirliğine ivme kazandıracığı yönündeki temennilerini beyan etmişlerdir.

11. Çevre Alanında İşbirliği

11.1. Taraflar, çevre koruma alanında işbirliği yapılması hususunda anlaşmışlardır.

11.2. Türk tarafı, çevre yönetimi alanında işbirliğine ilişkin Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Belarus Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Mutabakat Zaptı, taslak metnini Belarus tarafına diplomatik kanallarla iletceğini bildirmiştir.

12. Şehircilik ve Müteahhithlik Hizmetleri Alanında İşbirliği

12.1. Taraflar, sürdürülebilir kentleşme ve kırsal alanlarda planlama konularında ilgili kurumlar arasında işbirliğinin geliştirilmesi ve deneyimlerin paylaşılması hususunda anlaşmışlardır.

12.2. Taraflar, inşaat faaliyetleri alanında aşağıdaki hususlarda işbirliği yapmaya karar vermişlerdir:

- Ar-Ge,
- Çevre dostu ve güvenli yapı,
- Modern yapı teknolojileri, inşaat malzemeleri ve ekipmanları,
- Proje yönetimi,
- Meslek eğitimi

12.3. Türk tarafı, şehircilik alanında işbirliğine ilişkin hükümetler arası mutabakat zaptı taslak metnini Belarus tarafına diplomatik kanallarla iletceğini bildirmiştir.

12.4. Belarus tarafı, Türk tarafına 2019 Şubat ayında İstanbul'da Belarus inşaat sektörü temsilcilerine modern inşaat ve kamu-özel ortaklığı modeline uygun projelerin gerçekleştirilmesi konularında organize edilen seminerden dolayı teşekkürlerini ilemiştir.

12.5. Taraflar, ikili ekonomik ilişkilerin derinleşmesi için müteahhithlik alanında işbirliğinin daha da geliştirilmesinin önemini vurgulamışlar, söz konusu alanda karşılıklı heyet ziyaretleri ve çeşitli etkinlikler düzenlenmesine yönelik çalışmaların devam ettirilmesini kararlaştırmışlardır.

Türk tarafı, son dönemde, Türk firmalarının Belarus inşaat sektöründe önemli projeler gerçekleştirdiği bilgisini vererek, Türk müteahhithlik şirketlerinin önümüzdeki dönemde de Belarus Cumhuriyetinde gerçekleştirilecek önemli altyapı ve üstyapı projelerinde yer almaya hazır olduğunu belirtmiştir.

13. Eğitim Alanında İşbirliği

13.1. Taraflar, iki ülke eğitim kurumları arasında tecrübe teatisinde bulunulması ve eğitim, bilim ve kültür alanlarında etkinliklerin düzenlenmesi hususlarında iş birliğinin geliştirilmesini yürürlükteki mevzuatları çerçevesinde destekleyeceklerdir.

13.2. Türk Tarafı: ders kitapları ve eğitim materyallerindeki iki ülke aleyhine olan ifadelerin düzeltilmesi için ortak komisyon kurulması ve iki ülke resmi dillerinin öğretilmesi konularında işbirliği yapılması hususundaki niyetini dile getirmiştir.

13.3. Türk Tarafı, karşılıklı olarak yükseköğretim düzeyinde bursların tahsis edilmesinin iki ülke arasındaki ilişkilere olumlu yönde katkı yapacağını belirtmiştir.

13.4. Taraflar, 11 Kasım 2016 tarihinde imzalanan Türkiye Cumhuriyeti Yükseköğretim Kurulu ile Belarus Cumhuriyeti Eğitim Bakanlığı arasında Mutabakat Zaptında yer alan hükümlerin hayata geçirilmesi için işbirliği imkânlarının ele alınması hususunda mutabık kalmışlardır.

14. Sağlık Alanında İşbirliği

14.1. Taraflar, sağlık ve sağlık turizmi alanında iki ülke yetkili kurumları arasında işbirliği ve tecrübe paylaşımının devam ettirilmesi hususunda mutabık kalmışlardır.

14.2. Komisyon, 30 Ekim 2009 tarihinde Minsk'te imzalanan "Sağlık Alanında İşbirliğine Dair Anlaşma" çerçevesinde iki ülke Sağlık Bakanlıkları arasında işbirliğinin daha etkin hale getirilmesi hususunu tavsiye etmiştir.

14.3. Türk Tarafı, Belarus vatandaşlarının Türkiye'deki sağlık kuruluşlarında tedavi edilmesi hususunda Türkiye Cumhuriyeti Sağlık Bakanlığı bünyesinde kurulmuş olan Uluslararası Sağlık Hizmetleri Anonim Şirketi (USHAS) aracılığıyla işbirliğine hazır olduklarını ifade etmişlerdir.

15. Enerji Alanında İşbirliği

15.1. Taraflar, elektrik, madencilik, nükleer enerji, yenilenebilir enerji ve enerji verimliliğinin artırılması başta olmak üzere enerji alanında işbirliğinin geliştirilmesi hususunda anlaşmışlardır.

Son Hükümler

Taraflar, Türkiye-Belarus Hükümetlerarası Karma Ekonomik Komisyonu On Birinci Toplantısının diplomatik kanallarla belirlenecek bir tarihte Minsk'te yapılmasını kararlaştırmışlardır.

İşbu Protokol Ankara'da 16 Nisan 2019 tarihinde Türkçe ve Rusça dillerinde eşit derecede geçerli ikişer orijinal nüsha olarak imzalanmıştır.

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

HÜKÜMETİ ADINA

Dr. Bekir PAKDEMİRLİ
Tarım ve Orman Bakanı

BELARUS CUMHURİYETİ

HÜKÜMETİ ADINA

İgor LYAŞENKO
Başbakan Yardımcısı

**TÜRKİYE-BELARUS HÜKÜMETLERARASI
KARMA EKONOMİK KOMİSYONU ONUNCU DÖNEM TOPLANTISI**

TÜRK HEYETİ

1.	Dr. Bekir PAKDEMİRLİ	Tarım ve Orman Bakanı
(Türk Tarafı KEK Eşbaşkanı)
2.	Fuat KASIMCAN	Genel Müdür Yardımcısı, Ticaret Bakanlığı
(Türk Tarafı Teknik Heyet Başkanı)
3.	Ergüç ÜLKER	Ticaret Müşaviri, T.C. Minsk Büyükelçiliği
4.	Atakan ÖZDEMİR	Daire Başkanı, Ticaret Bakanlığı
5.	Murat NESİMOĞLU	Daire Başkanı, Ticaret Bakanlığı
6.	Bülent Orhan TÜREL	Daire Başkanı, Ticaret Bakanlığı
7.	Anıl KOÇER	Daire Başkanı, Ulaştırma ve Altyapı Bakanlığı
8.	Hasan BABALI	Uzman, Cumhurbaşkanlığı Yatırım Ofisi
9.	Ferruh PARMAKSIZ	Uzman, Cumhurbaşkanlığı Yatırım Ofisi
10.	İbrahim ERİŞ	Ticaret Uzmanı, Ticaret Bakanlığı
11.	Gökhan KARACA	Ticaret Uzmanı, Ticaret Bakanlığı
12.	M. Emrah TANRIVERDİ	Ticaret Uzmanı, Ticaret Bakanlığı
13.	Mustafa KARABIYIK	Ticaret Uzmanı, Ticaret Bakanlığı
14.	Sinemis ÖZBEK	AB Uzmanı, Ticaret Bakanlığı
15.	Gözde Şener YALINCAKLI	AB Uzmanı, Tarım ve Orman Bakanlığı
16.	Mehmet Ali KARAGÖZ	AB Uzmanı, Tarım ve Orman Bakanlığı

17. Hülya KARABIYIK Deniz Ticareti Uzmanı,
Ulaştırma ve Altyapı Bakanlığı
18. Arzu ÖZTÜRK Sağlık Uzmanı, Sağlık Bakanlığı
19. Leyla BAŞÇILAR Uzman, Sağlık Bakanlığı
20. Yasemin GÖDEK Gençlik ve Spor Uzmanı,
Gençlik ve Spor Bakanlığı
21. Oğuz PAÇACIOĞULLARI Gençlik ve Spor Uzmanı,
Gençlik ve Spor Bakanlığı
22. Flif KANGAL Çevre ve Şehircilik Uzmanı,
Çevre ve Şehircilik Bakanlığı
23. Mehmet BAKICI Havacılık Uzmanı,
Sivil Havacılık Genel Müdürlüğü
Ulaştırma ve Altyapı Bakanlığı
24. İbrahim BALI Uzman, Türkiye Maarif Vakfı
25. Taha Alperen SALAR Uzman Yardımcısı, Ticaret Bakanlığı
26. Suna AKIŞ Uzman Yardımcısı, Türk Eximbank
27. Hasan ÇALIŞKAN Milli Eğitim Uzman Yardımcısı,
Milli Eğitim Bakanlığı
28. Büşra Demirel Uzman Yardımcısı
Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı
29. Alsu AHMETOVA Tercüman

**BELARUS –TÜRK ORTAK HÜKÜMETLERARASI EKONOMİK
KOMİSYONU ONUNCU DÖNEM TOPLANTISI BELARUS
KATILIMCILARININ LİSTESİ**

1.	LYAŞENKO İgor	Başbakan Yardımcısı
(Komisyon Eşbaşkanı)
2.	KORCHIK Dmitriy	Belarus Cumhuriyeti Sanayi Bakan Yardımcısı
(Teknik Heyet Başkanı)
3.	ZAYTSEV Vladislav	Belarus Devlet Şirketi “Bellegprom”, Başkan
Yardımcısı
4.	BOGDANOV Aleksey	Belarus Cumhuriyeti Gıda ve Tarım Bakanlığı, Dış
Ekonomik Faaliyetler Genel Müdürü
5.	BALASHENKO Sergey	Belarus Cumhuriyeti Dışişleri Bakanlığı Kuzey
Amerika ve Avrupa Genel Müdürlüğü, Avrupa
Dairesi Baş Danışmanı
6.	KIZELEVICH Ruslan	Belarus Cumhuriyeti'nin Türkiye
Cumhuriyetindeki Büyükelçiliği Müsteşarı
7.	VALENTA Elena	Ulaştırma ve Haberleşme Bakanlığı, Geliştirme
Programları Yönetimi ve Uluslararası İlişkiler
Daire Başkanı
8.	CHERNOBILETS
Andrey	Ulaştırma ve Haberleşme Bakanlığı, Deniz ve
Nehir Taşımacılığı Genel Müdürü
9.	MOROZOVA Irina	Ulaştırma ve Haberleşme Bakanlığı, Havacılık
Dairesi Başkan Yardımcısı
10.	SANJAROVSKIY
Vyacheslav	Belarus Demiryolları, Konteyner Taşımacılığı,
Kargo ve Uluslararası Ekonomik İlişkiler Başkan

Yardımcısı, Belarus Demiryolları Konteyner
Taşımacılığı Sektör Başkanı

11. RODTSEVICH Elena Belarus Cumhuriyeti Sanayi Bakanlığı, Dış
Ekonomik İlişkiler Genel Müdürlüğü Müşaviri
12. GAPONENKO Sergei Belarus Cumhuriyeti Araştırma Vakfı, Bilim
Kurulu Başkanı ve Genel Müdürü
13. KAZACHENKO Aleksandr Belarus Petrokimya Şirketi "Belneftehim",
Uluslararası Ekonomik İlişkiler Genel Müdürlüğü
Başkan Yardımcısı, Belarus Petrokimya Şirketi
"Belneftehim" İhracat Politikaları Organizasyonu
Genel Müdürlüğü Başkan Yardımcısı
14. KASHAED Andrey Belarus "Petrokimya" Şirketi Müdürü,
15. KAZAKEVICH Alexander "Minsk Tractor Works" Şirketi Ticari Konular
Üzere Pazarlama Müdürü Birinci Yardımcısı
16. SHOSTAK Vasiliy "BELAZ" Şirketi Pazarlama Departmanı Müdür
Yardımcısı
17. PINCHUK Leonid "AMKODOR" Şirketi Pazarlama Departmanı
Müdürü Birinci Yardımcısı
18. RAFEEV Yuriy "GOMSELMASH" Şirketi Bölgesel Satış
Departmanı Başkan Yardımcısı